

Gabriel Milan

og Somme af hans Samtid.

Ved **Fr. Krarup.**

I.

I Aaret 1670 var den højadelige og kloge, men maaske noget prikne Hr. Marcus Gjõe nyligt bleven bosat i Haag som den Danske Konges Gesandt eller Envoyé extraordinaire. I en løsere Forbindelse med Legationen stod den kgl. Danske Faktor i Amsterdam, Gabriel Milan, som ved samme Tid havde hjulpet Gesandten under en Penge Vanskelighed mod Løfte om sikker og hurtig Betaling. Denne udeblev imidlertid til rette Tid, og følgelig tillod Faktoren sig at falde til Besvær og navnlig at kræve Renter af sit Tilgodehavende. Svaret kom i et Brev fra Gesandtskabets Sekretær, Jacob Henrik Pauli (senere adlet med Navnet Rosenschild), der paa Gesandstens Vegne stemplede Milan som „en uforskammet Jøde“. I en tilhørende Seddel¹⁾ undskyldte Pauli sig, fordi han havde ført Ordene i Pennen, men erklærede sig tvungen dertil ved udtrykkeligt Paalæg af Gjõe. Det var altsaa kun denne, der fik Svar d. 5. Sept. 1670²⁾, om end Brevet i Formen rettedes til Pauli.

I dette udtaler Milan sin yderligste Forbavselse over de Grovheder, hvormed man overvælder ham. Født af en Slægt, der har beklædt og beklæder anselige Stillinger i Spanien, Flandern og Italien, opdraget i højere Kredse og med en dannet Omgang, har han aldrig forhen oplevet Sligt. „Uforskammet“ er han ikke og har aldrig været det, men er tvertimod tjenstfærdig mod Alle. „Jøde“! — ja, det er han; men det regner han sig til Ære; thi intet Folk har som Jøderne vist sig istand til med Troskab at tjene Fyrster og Herrer, ja til at ofre dem Kraft, Liv og Gods. Selv tjener han Kongen, men er ikke af den Grund Gjøes Tjener, hvem denne efter Behag kan överfuse.

¹⁾ Rigsarkivet, Reg. 82 E 3 Nr. 13. Materialet til Afhandlingen indsamledes i Hovedsagen allerede for flere Aar siden, hvorfor ogsaa en Del af Henvisningerne anføres efter de gamle Arkiv-Rubra.

²⁾ Milans Brevbog fra 1670 i Rigsarkivet: Holland.

Det værdige og stolte Svar fordyber sig derefter i Penge-spørgsmaalet, hvor vi ikke skulle følge Brevskriveren, da det indviklede Emne kræver forskjellige Forudsætninger og navnlig den, at Milan arbejdede med laante Penge. Men den Ro, hvormed han overfor sin høje Foresatte beraaber sig paa sin egen berømmelige Herkomst, har noget saa overraskende ved sig, at Sagen fortjener en Prøvelse.

Derved vil det vise sig, at en jødisk Familie Milano eller Milan paa den Tid henhørte til Handelsstanden i Hamborg ¹⁾ og var indgiftet i andre af de bekjendtere portugisisk-jødiske Huse som da Costa og de Castro ²⁾. Disse „Portugisere“ var gjennemgaaende Folk af stor social Anseelse og hyppigt af overlegen Dannelse. I Hjemlandene paa den spanske Halvø havde de for en større Dels Vedkommende baade opnaaet adelige Rettigheder og som „Ny-Christne“ antaget et ydre Skin af catholsk Christendom. Om just Milanoerne have hørt til de mere Ansetes Tal, kunne vi ikke afgjøre; men de daværende Jøders Skik med i lige Grad at regne sig ind saavel i den mødrene som i den fædrene Slægt berettiger utvivlsomt Gabriel Milan til fra sit Standpunkt, paa den Maade, han gjorde, at rose sig af adelig og berømmelig Herkomst. Slægten da Costa, der i vore Dage turde være mest bekjendt af den Uriel (Gabriel) d' Acosta (da Costa), der er Helten i Gutzkows Sørgespil af samme Navn, var som sagt besvogret med Milanoerne, og Gabriel Milan selv var gift med en Datter af den berømte Læge og rabbinistiske Lærde Benjamin (Dionys) Mussaphia, ³⁾ der henhørte til Slægten de Castro og derhos var Livlæge for Christian den IV. Ogsaa Brødre af denne Mussaphia, Albert Dionys („Annis“) og Gabriel Gomez, stod i nøje Forhold til den Danske Konge og den Danske Stat som ansatte ved Tolden og Mønten i Glückstadt, som Leverandører og paa anden Maade.

¹⁾ Emanuel Texera Cordosa de Milan 1629 (Rigsark. danske Saml., Møntvæsen Nr. 581), Isaac Milano 1707 (ib. Reg. 87, Indierne, rødt Nr. 605). Sml. De Navorscher VII 216.

²⁾ Om det „portugisiske“ Aristokrati blandt Datidens Jøder, se navnlig Isaac da Costa (I.—A.) Meddelelser omkring i de Navorscher VII ff.

³⁾ Cimbria lit. II. 575 f. — Sml. Zeitsch. f. Hamburg. Gesch. II 399.

Om sin tidligere Historie fortæller Milan selv paa et senere Tidspunkt, da han allerede drev om som et Vrag paa sin Skjæbnes umilde Bølger, at han oprindeligt havde været Militær ¹⁾, og at han havde tjent under Cardinal Mazarin ²⁾. Hvordan det end hermed maa forholde sig, faar hans Skikkelse dog først sikker Form for os, da han 1667—70 som Handelsmand („marchand“ ³⁾) i Amsterdam tjener den Danske Prinds Jørgen som Bankier paa dennes Udenlandsrejse og samtidigt hermed staar i en ret livlig Brevveksling med Peder Schumacher ⁴⁾. Hans Breve her ere i Almindelighed skrevne paa Spansk, skjøndt han ellers med lignende Færdighed eller Dristighed — om end ikke ulasteligt ⁵⁾ — betjener sig af Fransk, Portugisisk, Tydsk og Hollandsk. Emnet er gennemgaaende Indkjøb af Juveler og andre Kostbarheder, øjensynligt for Dronning Sophia Amalie og vistnok bestemt til Udstyr for Prinsesserne. Men ogsaa Kong Frederik IIIs Smag for videnskabelige Curiosa fristes her ved forskjellige Tilbud ⁶⁾.

En saa god Forbindelse og de ydede Tjenester skaffede Milan d. 3. Juli 1668 (fornyet 1670) en Udnævnelse til Dansk Faktor i Amsterdam, hvorfra han skulde afgive Indberetninger om politiske Nyheder eller det, som man dengang kaldte „Aviser“ ⁷⁾.

¹⁾ Rigsark., Reg. 82 E 3 Nr. 25 a.

²⁾ Ib. Saml. Griffenfeldt fasc. 27 (1673).

³⁾ Ib. Afregninger G 15.

⁴⁾ Han kalder ham her lejlighedsvis Eschumaquer (1670 ^{27/16}, ^{18/17}). Sml. Biogr. Lex. under Esmit (Nic.). Ogsaa Philosophen Spinozas Fader nævnes Espinosa (de Navorscher VII 216).

⁵⁾ Paa sin Tysk siger han f. Ex. Je suis été, paa sin Portugisisk skriver han Outubro for Octobre; ligeledes prosseder for proceder og saaledes videre.

⁶⁾ Rigsark., Samlingen Griffenfeldt fasc. 27. Oversættelser deraf i Mallingiana (Cat S. 36). Et Afgudsbillede eller desl., som har tilhørt G. Milan, omhandles S. 4 i Gl. Kgl. Saml. Nr. 1638, 4°. paa det Kgl. Bibl. (Citatet skyldes Hr. Arkivar Bricka).

⁷⁾ Sml. Stolpe: Dagspressen i Danmark I, 109 f. Hans Bestalling 1668 i D. Diplom. Breve. Milan I (Rigsark.) 1668. Et kasseret Udkast fra Maj 1668 findes i Rigsark. Reg. 14 V. Indien fasc. 1 a. Fornyetelsen i Patenten 16^{71/72} fol. 153 v. — 54 v. (ib.), Afregn. G 15 (ib.). Concepten dat. ^{1/8}, angiver sig som udfærdiget eft. Schumachers Ordre (ib.).

Et Hovedpunkt for ham maatte dog nødvendigvis Klaringen af hans Udlæg for Prinds Jørgen først blive, hvilket Forskud i 1669 beregnedes til 21,500 Rdl., hvoraf der 1669 $\frac{6}{2}$ bevilgedes ham 6 pCt. aarlig Rente. En Del af Summen betaltes ved Indvisning i de hollandske Subsidier; men de uafbrudt paaløbende Renter og andre Udgifter fremkaldte dog en stadig og sikker Stigning¹⁾. Selve Penge-Udlæget til Prindsens Rejse synes at have været fuldt tilfredsstillende, om end en af Prindsens Ledsagere, Peter Moth, 1669 $\frac{23}{11}$ fra Rom klager over den sidste Anvisnings Utilstrækkelighed²⁾.

Som sin nærmeste Overordnede ved Legationen traf Milan Peter Charisius, med hvem han synes at have staaet i venskabelig Forbindelse, saa at han ved Thronskiftet 1670 paakalder baade hans og endog Svigersønnens, den nye Overkammerherre Morten Skinkels gode Bistand³⁾. Da derimod Marcus Gjõe 1669 bliver Envoyé, hører Venskabeligheden op. Et Mellemværende fra 1670 er fortalt foran som Indledning for dog strax at kaste et lille Skjær af Sympathi over et ellers saa forspildt Liv. Det var imidlertid ikke første eller eneste Gang, at Marc. Gjõe benyttede det paaklagede Udtryk om Milan,⁴⁾ og en vis paatrængende Bestræbelse fra dennes Side efter at gjøre sig gjældende synes at maatte forklare en Uvillie, som ogsaa fuldt ud deltes af Just Høg, der som Ambassadør baade i Haag og Nimwegen fik rigelig Lejlighed til at lægge den for Dagen.

Mere som Forretningsmand end i officielt Medfør indledede Milan Forbindelser med danske Undersaatter i anselige Stillinger som Hans Schack, Christoffer Gabel og Ove Juel. Men hans væsenligste Støtte turde dog Peder Schumacher have været, hvem han altsaa ogsaa besøgte, da han i Anledning af Thronskiftet 1670 gjorde en Rejse til Kjøbenhavn. Paa Tilbagereisen i August 1671 ledsagede han efter Anmodning fra Schumacher en af dennes kasserede Venner, Mette Trolle, gift med Jørgen

¹⁾ Rigsark., Afregn. G. 15.

²⁾ Danske Diplom. Breve (Rigsark.).

³⁾ Milans Brevbog 1669 f. i Rigsark. Holland, under 1670 $\frac{1}{4}$.

⁴⁾ M. Gjõe til Bierman 1669 $\frac{9}{9}$ i Gjøes Prot. med Depecher 1669 (Rigsark.).

Reedtz, fra Hamborg til Amsterdam ¹⁾. Milan skal her have prælet af, at han havde et Hold („une corde“) paa Griffenfeldt, som denne nok skulde vogte sig for at sprænge ²⁾, men sigtes der herved til Mette Trolle, har Forholdet dog næppe været ganske klart for Milan selv ³⁾. Med hende derimod vedligeholdt han fremdeles sin Forbindelse ⁴⁾ og antog sig hendes Døtre, da de skulde anbringes ved Brüssel i Klosteret Berlaimont, idetmindste ved at opfordre Andre til at betale for dem ⁵⁾.

Milans personlige Udbytte af Rejsen synes nærmest at have bestaaet i, at han opnaaede Titel af General-Faktor; men Lønningen, 400 Rdl. om Aaret, kunde saa meget mindre tilfredsstillende, som den i en lang Aarrække ikke udbetaltes. Derimod havde han kjendeligt et fint Øre for den klingende Titel, saa at han endnu længe derefter som Gouverneur paa St. Thomas holdt af at lade sig kalde Hr. Generalen.

Hans væsenligste Vinding ved Rejsen til Kjøbenhavn var dog foreløbigt den fornyede Forbindelse, hvori han fra den Tid kom med Prinds Jørgens og Kongens Moder, Enkedronning Sophia Amalie. D. 19. Juli 1671 fik han ligeledes Udnævnelse af hende som Faktor med det særlige Hværv, at skulle mod billig Betaling forhandle Korn og andre Afgifter fra hendes Enkesæde paa Nykjøbing Slot. ⁶⁾ Der hidrører fra dette Forhold en ret omfangsrig Brevveksling med Rigmarskal Kørbitz, Amtsforvalter Hans Hansen (Abel Cathrines Mand) og navnlig med Dronningens Sekretærer Reinholt Meier og Benedict Schøll (ogsaa skrevet Schieul).

Det er vistnok ligeledes ad denne Vej, at Milan kom i Forhold til B. Schølls Fætter Baron Jacob de Petersen. Vi gjenfinde i ham en gammel Bekjendt fra Kjøbenhavn, hvis For-

¹⁾ C. P. Helt t. Milan og Griff. t. Milan 1671 ¹⁶/₉ (Afregn. G. 15 i Rigsark.); Milan t. Griff. (Sml. Griff. fasc. 27 ib. navnl. Nr. 1, 2, 4, 164).

²⁾ Rigsark., Griffenfeldt f. 40, Nr. 2.

³⁾ Sml. et bittert afvisende, men udat. Brev fra Griffenfeldt til Mette Trolle i Klevenf. Saml. Griff. (Rigsark.).

⁴⁾ Uddrag og Afskrifter af Breve 1675—79 i Klevenfeldts Dokum. Reedtz.

⁵⁾ 2 udat. Andragender fra 1678 eller derefter i Udkast, Rigsark. Reg. 82 E 3.

⁶⁾ Hofark: Dronning S. A.s Bestallinger, Milan.

lystelsesvæsen han skjænkede en tidlig Omhu. Han var dengang som bekendt Kammertjener ved Hoffet, men havde pludselig maattet forlade denne Stilling og havde over Hals og Hoved rømmet herfra. I Brunsvig, hos Dronningens Brødre, var han igjen kommet til Kræfter og fungerede som deres Resident i Haag. Ved Giftermaal med en Hollænderinde af formuende Slægt havde han nu grundet sig en god og tryg Tilværelse i Holland, hvor han havde erhvervet sig et Canonicat i Utrecht og desuden Landejendomme. Han optraadte derhos som Adelsmand, idet han benyttede sig af Slægten von Diddens Vaaben, hvilken Slægt dengang almindeligt gik under Navnet Petersen. Men Vaabenets flakte Ørn kryber snart ind i et Hjerteskjold omgivet af forskjellige heraldiske Billeder, da dets Indehaver forfremmes til Tysk Rigs-Friherre. Hr. Baronen blev følgelig anset for en velstaaende Mand og maatte ogsaa i den følgende Tid anstrænge sig for at hjælpe Milan; dog synes han at have været for klog til at bruge egne Midler dertil.

Imidlertid var Bekjendtskabet mellem ham og Milan forsaa-vidt af en noget ældre Oprindelse, da vi allerede 1669 ^{6/8} 1) finde et Brev fra Milan til Schumacher beskjæftige sig med denne Person, som netop dengang voldte nogen Uro herhjemme. Af Fødsel „en Bondekarl fra Husum“ i S. Jylland 2), „af Haandværk en Skrædder“ 3) var han kommet i Tjeneste hos Kongen og blev af denne betroet med Tillid og Hverv udover den beskedne Stillings Medfør. Under Kjøbenhavns Belejring havde han vist sig som en tro Tjener af Kongehuset, blev strax i Krigens Begyndelse sendt til Lübeck for om muligt at rejse Penge 4) og udrustede senere, 1659, i Forening med den førnævnte Hans Hansen en Kaper 5). Ogsaa under Statsforandringen 1660 spiller han en vis Rolle, da det er til ham, at en utro Tjener ved Navn Morten

1) Rigsark., Griffenfeldt fasc. 27.

2) Ib. Holland, Ordre til M. Gjøe af 1669 ^{81/7}.

3) Rel. af 1660 ^{14/11} fra Svensk Resident Duval, Beckers Sml. t. Frd. IIIs Hist. I. 208.

4) Rigsark. Afregn. J. 78.

5) Rigsark. Afregn. J. 116, allerede 1660 ^{14/7} faa de Indvisning i en Norsk Afgift til Løn derfor (Rigsark.: D. Saml. Nr. 244 ¹⁸⁶).

Clausen Reimer, hos Otto Krag, melder sig for at angive Gjemmestedet for Rigsraadets Arkiv, hvorefter Jac. Petersen i Følge med Kongen bemægtiger sig Skatten ved Nattetide ¹⁾).

Vistnok med Føje betegnes han altsaa i 1660 som Kongens „Favorit“, og i 1662 tillægges der ham endog en væsenlig Indflydelse paa Regeringens Forholdsregler ²⁾), hvorved han kjendeligt sigtes for særligt at varetage sin egen Fordel. Endnu da Gabel 1664 rykker op til Pladsen som Statholder i Kjøbenhavn o. s. v. ³⁾), tales der om Jacob Petersen som den mulige Efterfølger i Posten som Rentemester ⁴⁾).

Og medens saaledes hans Kgl. Herre syntes at bevare ham sin Gunst, var han aabenbart mindst ligesaa vel stillet i Dronningens Omdømmæ. 1661 modtog han et Brev fra en Capitain Wendelboe, som Modtageren igjen leverede til Dronningen. Hun befandtes imidlertid i den Grad sværtet deri, at hun lod Brevet ved Lorenz Tuxen fremlægge for en Krigsret; og saa skammelige vare Beskyldningerne, at Retten saa at sige énstemmigt dømte Brevskriveren til Døden for Majestæts-Forbrydelse ⁵⁾). Anklagens Indhold kjendes ikke, og om Jacob Petersens Forhold til den og til Bagvadskelsens høje Gjenstand vides der kun, at han var en meget benyttet og paaskjønnet Tjener, ⁶⁾ der ivrigt bistod Dronningen i hendes forskjellige Anlæg paa Dronninggaard, hvor hun drev et fremskredet Landbrug med oldenburgske Køer og prydet med østindiske Gjæs, kalkunske Høns og alskens Snurrepiberier som et Elsdyr, to Rensdyr o. s. v., — med Kaniner og Duer, hvilke sidste Jacob Petersen sés at hellige sin Opmærksomhed. ⁷⁾ Ligesom han i de paagjældende Regnskabssager omtales med skyldigt Hensyn som „Hr. Kammertjeneren“, saaledes forekommer han i den Sachsiske Beskrivelse af Churfyrstindens og Churprindsens

¹⁾ Ans. fra Reimer af 1663 ²/₁₂ i Rigsark.: D. Kong. Hist.

²⁾ Becker: Saml. t. Fred. III's Hist. I, 311.

³⁾ Meddel. fra Geh. Arkivet 1886—89, S. 70.

⁴⁾ Becker II, 41.

⁵⁾ Rigsark.: Krigsraadets Prot. 1661, S. 73, 76.

⁶⁾ Rigsark.: Dronningens Brevbog.

⁷⁾ Rigsark.: Top. Saml. p. Papir, Dronninggaard.

Besøg i Kjøbenhavn 1663 ¹⁾) som selve Dronningens Cavaler ved Ringrendingen foran Slottet under Titel af hendes „geheimtester Cammerdiener“.

Ved dette samme Besøg nød Jacob Petersen endvidere den Ære at modtage Kongefamilien og dens Gjæster paa sit nys oprettede Forlystelsessted, Gjæstgivergaarden Skovshoved ²⁾) („das Gasthaus Schouffshofft“) ved „den lille Dyrehave“ (Charlottenlund). Han havde her aabnet det forarmede Kjøbenhavn et Afløb for dets ved den berømmelige Krigsdaad opflammede Livsglæde, hvor Mangfoldigheden af de tilbudte Adspredelser maaske vilde kunne give en driftig Tivoli-Bestyrer frugtbare Tanker. Og ligesom Hr. Kammertjeneren derefter maa antages at have villet slaae sig til Ro her i Byen og Landet, saaledes antydes det Samme ved hans Erhvervelse af Kjøbenhavnske Ejendomme ³⁾) og af Østrup eller det nuværende Fredensborg ⁴⁾). Ja endog efter Døden skulde Holmens Kirke bevare hans Bén ⁵⁾) i det dertil kjøbte Kapel, ligesom han 1662 gav 200 Rdl. til en Prædikestol i denne Kirke. ⁶⁾)

Men „højt at klyve har dybt at falde,“ og en Dag i 1664 kom Opgjørelsens Time. Den kom efter sin gamle Skik som en Tyv om Natten, saa pludselig, at Jacob Petersen ved sin Flugt fra Kjøbenhavn maatte efterlade dér sin rige og rigelige Garderobe, ja endog den skønne Guldfer til Hatten med Diamanter besat. En udvirket Rejsetilladelse taler om Omsorg for et nedbrudt Helbred; men den egenlige Grund var og blev en Hemmelighed. Selv den Svenske Gesandt ⁷⁾) tør kun udtale en For-

¹⁾ Becker: Sml. t. Fr. III.s Hist. II, 449.

²⁾ Danske Saml. 2. R. II 159. Om dette Anlæg se: Nyerup: Frederik III, 407 f., E. Erslev: Bernstorfs Omegn 25 ff., O. Nielsen: Kjøbenhavn 1660—99, S. 335 f., Tidsskriftet Museum 1892 II 260. endvidere Rigsark.: Afregn. J. 116.

³⁾ Islandske Kompagnis Reberbane og 3 Urtehaver, begge Dele udenfor den gamle Østerport ved Dronningens Have. (Rigsark.: Adkomstbreve Nr. 312 f, 696 ff.).

⁴⁾ Christensen: Hørsholm S. 13, Meier: Fredensborg S. 1 ff., 55.

⁵⁾ Universitetets Domkopibog 1687 ff. fol. 109 ff. i Konsistoriets Arkiv (Citateret skyldes Hr. Kontorchef Stolpe).

⁶⁾ Nyrop: Tidsskrift for Kunstindustri 1890, S. 18.

⁷⁾ Becker II 63.

modning om „Fruentimmer Cabaler“, og Hr. Jacob selv var og blev forsvunden. Hans Plads blev besat med en Anden, og Livet gik sin Gang, som om han aldrig havde været til. Men fra Udlandet kom der Efterretning om, hvorledes han havde bosat sig i Holland og der giftet sig med Cathrine de Bicker, en Datter af en af Amsterdams mest ansete Borgere, Sergeant-Major Jacob de Bicker, en Frænke af Joachin Irgens's Hustru og en Slægtning af selve Raadspensionarius Jan de Wit. Hun var ovenikjøbet Enke efter Chr. Ditlevs Testmann, der døde efter et Ægteskab af kun 37 Uger og i en Alder af 31 Aar 1667 $2\frac{1}{2}$ som Kammerraad og Sekretær i Tydske Cancelli ¹⁾ i Kjøbenhavn, og hendes nye Mand opnaaede gjennem hende en Stilling, der atter henledede Opmærksomheden paa ham.

Denne aabenbarede sig ifølge Beslutning i Stats-Collegiet 1669 $2\frac{4}{5}$ ²⁾ ved en mindre behagelig Stævning til ham om at give Møde for den Kjøbenhavnske Hofret, hvad der fremkaldte Forbønner for ham fra General-Staterne, fra de Hollandsk-Vestfrisiske Stænder og fra Øvrigheden i Amsterdam. Envoyé Gjøe fik den 31. Juli Ordre til at afvise og gjendrive disse: Uden Forlov havde Jacob Petersen forladt Landet; thi Sygdommen var kun et Paaskud, og uden Forlov har han bosat og giftet sig i Udlandet og derved rømmet af sin Tjeneste; ³⁾ men Raadspensionarius de Witt bad fremdeles godt for ham af Hensyn til Hustruens ansete Slægt. ⁴⁾ I Danmark synes man imidlertid at have ventet hans Komme og at have forberedt en af de stygge Fælder, som skæmme Frederik III.s Tid, da det paalagdes Commandanten og Præsidenten i Nyborg at sætte Jacob Petersen fast, naar han efter Forventning vilde passere derigjennem. ⁵⁾

¹⁾ Møller: Cimbria lit. I 676, Resen: Inscript. Hafn. S. 225, Meddel. fra Geh. Ark. 1886—88, S. 257. Rigsark.: Afregn. J. 116 H & I Sml. Domme m. m. 1660—1700 i Canc. Ark. (en Sag mell. Enken 1667 $\frac{2}{12}$ og Hofslagter Niels Olsen). En uredelig Tjener af ham solgte Documenter fra Cancelliet til Hertugen af Pløen, Rigsark.: Reg. 48, Oldenburg Nr. 52 ^{1—29}.

²⁾ Rigsark.: Cancelliet Skab 15, Nr. 1

³⁾ Prot. med Gjøes Ordre og Dep. S. 396—401, cf. 303, 707, i Rigsark.

⁴⁾ Ib. S. 409 (cf. 354), 534 ff.; cf. Rigsark.: Udenrigs Instruct. paa Dansk fol. 437 v. ff.

⁵⁾ Becker: Sml. t. Fred. III.s Hist. II 41 Anm.

Men gammel Ræv gaaer ikke i Saksen, og den Indstævnte udeblev fra Retten, der dømte ham Fred og Ejendom fra.¹⁾

Ikke et Fjerdingaar derefter døde Kong Frederik III (1670 ⁹/₂), og den mægtige Christoffer Gabel faldt ¹⁸/₄ som et Offer for den almindelige Stemning og Enkedronningens Uvillie. Ham skal hun efter den Brandenburgske Gesandt, Fr. Brandts Skrivelse²⁾ af ²³/₄ (og ¹⁵/₅), have givet Skylden for Jacob Petersens Modgang og hun skal nu have bevirket, at Processen hævedes, og at Petersens Ejendom blev givet ham tilbage. I Virkeligheden hævedes Sagen, og Korbitz fik Paalæg om at tilbagegive Østrup, Winterfeldt til at udlevere ham Ejendommen i Skovshoved og Kjøbenhavns Magistrat til at gjengive ham hans Grunde o. s. v.³⁾ I Rettens Protokol udstregedes omhyggeligt, hvad der fandtes om Sagen, saa at man ikke derfra skal udfinde den savnede Klarhed i den⁴⁾.

Der er bleven skjænket Jacob Petersen en saa udførlig Om- tale, fordi han ubestrideligt er den Mephistopheles, der leder Milans Skridt i den nu følgende Tid. General-Faktorens Forhold til sine Overordnede blev nemlig ingenlunde bedre, end Faktorens havde været det, og hans Forhold til Legationen var fra hans Side kun den nedsættende Kritiks.⁵⁾ Hans Virksomhed ved Tilvejebringelse af Nyheder led et Knæk, da hans tidligere Hjemmelsmand (Ab. Wicquefort?) mistede sin Forbindelse med Administrationen; men han savnede dog ikke Anledning til at rose sig af opnaaede Resultater. Disse angaae fornemmelig Besættelsen af nogle Officers-Pladser i et oprettet „Fri-Regiment“, hvor det lykkedes ham at anbringe to „Danske“. Det er maaske Petersen og hans Forbindelse med Jan de Wit, hvem dette skyldes; men det var Milan, der tog Æren derfor, og som fra nu af blandt sin Omgang tæller enkelte forsprængte militære Elementer af dansk Oprindelse.

¹⁾ Ib.

²⁾ D. Mag. 4 R. VI (Særtryk af Fridericia: Uddrag af Brandenb. Relat. S. 76).

³⁾ Sjæll. Tegn. 1670 ²²/₃.

⁴⁾ Sammenlign N. Rasmussen Søkilde: Kai Lykkes Fald S. 86, Anm. 10.

⁵⁾ I Brev til Griffenfeldt (Rigsark.: Griff. Nr. 27) beklager han sig som oftere over Just Høg, hvem han anseer for sin Fjende, da han er skinsyg paa Milans Dygtighed og Held.

Den mest celebre af hans Clienter var en Søn ved Navn Carl af Feltmarskal Claus Ahlefeldt til Klein Nordsee i Holsten og dennes 2den Hustru Anna Hedewig v. Buchwaldt. En af samme Claus Ahlefeldts Døtre bar Navnet Leonora Christine, sandsynligvis som Minde om hendes Faders nøje Forbindelse med Christian IVs Hus. Hans første Hustru havde jo været en Halvsøster af den Kongedatter, der ved den her omhandlede Tid sad som en Fange i Blaataarn paa Kjøbenhavns Slot. Hendes yngre Navne færdedes derimod samtidigt i Holland med sin Mand, Ritmester Frands Munk (Monck), der ogsaa gennem Milan havde tilbudt Nederlandene sin Hjælp og sin Kaarde mod en passende Ansættelse. Denne Mands Herkomst kjende vi ikke; men under Svenskekrigen havde han tjent Danmark og fik Bondegods udlagt i Jylland for resterende Løn 1660 $14\frac{1}{6}$.¹⁾ Endnu 1665 synes han at have erhvervet sig Ejendom i Norge;²⁾ men samme Aar blev der indgivet Klage over ham til Krigs Collegiet fra Obltn. Christoffer Hagedorn. Kun 2 Aar iforvejen havde denne fuldbragt den navnkundige Gjerning, der klæber ved hans Navn, den forræderiske Fængsling af Otto Sperling, og nu erfarede han, at „Ritmester“ Frands Munk omkring i Selskaber omtalte ham som en Tyvetrækker („Diebfenger“) o. dsl., hvad en ærekjær Mand ikke med Billighed kunde lade sidde paa sig.³⁾ Et og Andet af Munks Liv vil forekomme i det Følgende, saa at der her kun skal tilføjes, at han endte som Mirakeldoktor med at tilbyde og reklamere for en Universal-Tinctur m. m., som han forherligede i Smaa-Skrifter, men som en uskjønsm Eftertid har betegnet som et berygtet og farligt Brækmiddel. Selv naaede han dog ind i det 84. Aar, da han døde i Haag 1705.⁴⁾

En anden Ansøger i lignende Retning var „Oberst“ Han-

¹⁾ Rigsark.: Canc. Rescripter, Bestallinger og Bevillinger 1658—60. Confirmation 1662 $28\frac{1}{2}$, Rentek. Prot. I a fol. 170.

²⁾ H. J. Huitfeldt-Kaas: Familien Sibbern S. 10—11.

³⁾ Rigsark.: Krigsmin. Indk. Sager 1665 (Gen. her. Ark., Fol. Nr. 12).

⁴⁾ Cimbria lit., II 559 under Monchius, Des Obristen Francisci Monch medic. Ramoneur, Ploen 1698, 12°, 86 SS.

nibal Poulsen, Søn af Lagmand, Land-Commissarius m. m. Niclas Poulsen i Norge. Han havde været Student, studeret i Heidelberg 1667 ¹⁾ og efter eget Sigende i Strasburg o. a. St., men befandt sig 1676 i Bastillen. Ved Faderens Bestræbelser fik Gesandten i Brüssel, Chr. Lente, og Milan ham udfriet derfra, ²⁾ hvorpaa han kom i Hollandsk Krigstjeneste, ³⁾ forlod snart denne, kom til Danmark, hvor han fik Oberst's Charakter ⁴⁾ og hvervede et tydsk Regiment, kom til Venedig ligeledes for at hverve Tydskere, gjorde sin Lykke ved 2 Ægteskaber med rige Enker, blev Ejer af Godset Muskov i Schlesien, fører Titel af Baron og siden af Greve von Löwenschild og dør barnløs 1696 som Kejserlig Tydsk General-Felt-Marschal-Lieutenant. ⁵⁾

Hele denne hans senere Ophøjelse vedkommer os dog ikke paa dette Sted, ligesaa lidt som hans Sammenstød med Oberstlieutenant Richelieu i Anledning af dennes Ægteskab ⁶⁾ eller hans Drab af den Danske General-Adjutant Heye (Høye) med paafølgende Flugt. ⁷⁾ Da han derimod befinder sig i Holland sammen med Milan, var han foreløbigt kun en Supplikant som Andre. Ja en enkelt Gang sammenstilles han endog med den besværligste af dem Alle, Kong Frederik III's General-Adjutant fra Belejrings Tid, Mikkil Skov, der nu henlevede sin Tid i forladt Ensomhed og kummerlig Armod i det samme Brüssel, som 1663 havde set hans Ankomst i Egenskab af det danske Kongehuses betroede Udsending til Opdagelse og Tilintetgjørelse af de Ulfeldtske Rænker. ⁸⁾

¹⁾ L. Daae: Festskrift t. Heidelbergs Universitets Jubil. 1886, S. XIV.

²⁾ Rigs-Ark.: Reg. 82 E 3 b. D. Diplomaters Breve, C. v. Lente 2²².

³⁾ Rigsark., D. Dipl. Breve, ib. 2⁶, ³¹, 1⁶⁷.

⁴⁾ Rigsark.: D. Dipl. Breve, C. v. Lente 1⁴⁰, Milit. Etat 1683, Vaupell: D. danske Hær I 226.

⁵⁾ Gen. her. Saml. i Rigsark.: Spec. Löwenschild. Rhode: Loll. Falsters Hist. I 325—30 (udeladt i den nye Udg.), Rigsark., Reg. 82 E 41 Nr. 212.

⁶⁾ Sml. Hist. Tidssk. 5. Række, IV 696 Note. Rigsark., D. Dipl. Breve, C. v. Lente 3¹, 12³³, ⁶⁶.

⁷⁾ D. Diplom. Breve i Rigsark., C. v. Lente 1²⁶⁹ (cf. 1¹⁹²), 12⁴⁰. Inl. Reg. und. 1679^{27/4}. W. Worms Aarhog 1679 S. 42 (Gl. Kgl. Saml. 930 Fol.). Sml. Personalhist. Tidssk. 3. R., II, 45 f.

⁸⁾ Sml. Danske Mag. 3 R., I. 282—96.

I Virksomhed for disse og lignende Existenser og i Samvirken med dem hengik altsaa Aarene for General-Faktor Milan. Det skjæve Forhold til Legationen lod sig ikke rette, hvor hyppigt end Personerne vekslede. Milan ønskede allerede 1670 at opnaa Pladsen efter den afdøde „Commissarius“ Højer, men maatte træde tilbage for Frands Müller, yngste Søn af Rentemester Henrik Müller. Efter denne igjen skaffede Poul Klingenberg, der i 1675 i en særlig Sendelse til Haag havde faaet Indflydelse ved Legationen, en yngre Mand (Stephan?) Linnemann de paagjældende Forretninger. Det eneste Ønske, Milan synes at have opnaaet, var en Begjæring til Griffenfeldt af 1672^{3/8} om istedenfor Handelsmanden Feiga at maatte overtage Forsendelsen af de danske Breve ved det Nederlandske Postvæsen.¹⁾ Men havde han gjort Regning paa derved at faa Penge mellem Hænder til Betaling af Portoen, blev han skuffet, saa at hans eneste Vinding derved synes at have været en uhindret Adgang til Posthuset.

At hans Kone døde fra ham vistnok engang i 1675²⁾, maa her nævnes; men selv fandt han hurtig Trøst i et nyt Ægteskab med en Enke, Juliane Regina, født v. Breitenbach³⁾, der trofast delte Livets Ulykker med ham. Hans mest magtpaaliggende Forbindelse med den Afdødes Slægt var desuden vistnok allerede forinden afbrudt ved Svogeren Josva Abensurs Død, hvis Penge sés at have været Milans Tilflugt, hvorimod Forholdet til Broderen og Efterfølgeren, Daniel Abensur ikke synes at have været det bedste.⁴⁾ Ogsaa fortjener det at anføres, at Ulrik Frederik Gyldenløve i 1672 ivrigt arbejdede for at lade Milan opkjøbe Geværer med Tilbehør i Holland, for at man ikke i Utide skulde

¹⁾ Rigsark.: Griffenf. fasc. 27, Nr. 164.

²⁾ Nytaarsønske 1676 ^{1/1} (fra Mette Trolle?) om en smuk Kone med mange Penge, Rigsark., Reg. 82 E 3 Nr. 23.

³⁾ Rigsark., Reg. 82 E 3, Nr. 31.

⁴⁾ Sml. Opgjørelser i Rigsark. Afregninger G. 15. Det er Josva A., der forstrækker de før i Brevet af 1670 ^{3/8} omtalte Penge. Hans Død og hæderlige Eftermæle omtales 1671 ^{21/1} af J. C. Kørbitz (D. Dipl. Breve, G. Milan 1⁹⁹). Et spændt Forhold til D. Abensur antydes i Brev fra denne af 1671 ^{29/8} (Rigsark., Canc.: Processer XIV 11 a).

blive overrasket ved Mangel derpaa.¹⁾ Men da en tilsvarende Post ikke opføres paa Milans Regnskaber, er Planen næppe bleven sat i Værk af Mangel paa Penge.

Samme Mangel trykkede selvfølgelig ogsaa den ulykkelige General-Faktor selv, hvem kun Udlæg til Postpenge o. A. var en sikker, men Tilbagebetalingen en sèn og vanskelig Sag. Thi vel havde han en Velynder i Griffenfeldt, gennem hvem han opnaaede Anvisninger, navnlig paa de Hollandske Subsidier, men Udbyttet svarede ikke til Forventningerne, hvad enten Grunden har været Umuligheden af at plukke Haar af den Skaldede, eller, som Milan mener, hans Overordnedes Uvillie imod ham.

Men da nu Griffenfeldt styrtes 1676, viser det sig dog, at Milan forstod at finde Udveje til at gjøre sig gjældende. Han begynder med i Almindelighed at anbefale sig og sin Velfærd til Hertug Hans Adolf af Pløen²⁾, men finder hurtigt en mere nærliggende Opgave. Ministerens opsigtsvækkende Fald fremkaldte 1676 i Holland en lille Pjece: „Het Deense theatrum van verraad“, der foregiver at være øst af Griffenfeldts egne Tilstaaelser og at være oversat fra Dansk. I Virkeligheden er det et rent Makværk og blot et Referat af de vilde Rygter, som en slig Catastrophe maatte fremkalde. Ligesom andensteds høre vi her, at Terlon havde kjøbt den faldne Stormand til at spille sin Konge over i Fjendens Hænder o. a. dsl.; men der føjes dertil en særlig Ondskab mod Enkedronning Sophia Amalie: For Prinds Jørgens Skyld og for at faa Datteren Ulrikke Eleonora gift med den Svenske Konge, skulde nemlig Enkedronningen have været Deltager i Forræderiet, hvis Hovedformaal var en Forening af Danmark og Sverig til Skade for Holland, men til Gavn for Frankrig.

At en saa taabelig Tale ikke fortjente nogen alvorlig Tanke, er det let nok at sige nu; men slige Ord havde ikke sømnet sig i en Tid som den her omhandlede, der tilmed var ganske særlig ømskindet overfor Pressens Anfald. Allerede d. 25. Apr. 1676,

¹⁾ Rigsark., Griffenf. fasc. 20, Nr. 28 og fasc. 27.

²⁾ Rigsark. Reg. 82 E 3 b. nnd 1676 ⁸/₅.

kun 6 til 7 Uger efter Griffenfeldts Fængsling, faaer den da-
værende Danske Envoyé i Haag, Meiercrone, Ordre til at opspore
Forfatteren til Smædeskriftet, der baade er løgnagtigt og fuldt
af Bagvadskelser ¹⁾. For Opdagelsen maatte han udlove 1000—
2000 Rdl.; men der opnaaedes ikke noget videre. Milan for sit
Vedkommende henvendte sig i sin Egenskab af den Danske
Konges og Enkedronningens General-Faktor til Retten i Amster-
dam og beklagede sig over, at Udraabere paa Gaden falbød dette
Smædeskrift, der var trykt hos Panhuyszen. Et Forbud blev
nedlagt mod Trykningen, men Udbuddet vedvarede fremdeles
med Eksemplarer, der endnu vare vaade fra Pressen ²⁾.

Under alt dette høres der foreløbigt ikke noget om Jacob
Petersen, der vistnok har havt nok at gjøre med at værgе sig
selv. Som Ejer af en Lystgaard i Landsbyen Gravelandt Nord
for Utrecht var han Nabo til Admiral Tromp, hvis Gaard, Trom-
penburg, 1672 blev Gjenstand for de indtrængende Franske
Soldaters Plyndring. Jacob Petersen derimod gik fri for Overlast,
da han skaffede sig en Salvegarde fra Hertugen af Luxemburg.
Han opnaaede endog tillige derved at beskytte Major Jac. Bickers
Ejendom, og Tromp bad ham om ligeledes at tage sig af hans
Gaard. Men da man i det følgende Aar tager Ødelæggelsen
nærmere i Øjesyn, vækker det Forundring, at Petersen lader
bygge paa sit Sted og har prydet det med 2 Løver, der som
Skjoldholdere havde havt Plads ved Tromps Indkjørsel. Sagen
gik til Retten 1674, hvor Tromp krævede firedobbelt Erstatning,
80000 Gylden, for al den Skade, hans Ejendom havde lidt.
Striden trækker sig ud i flere Aar og giver Jacob Petersen Lej-
lighed til hæftige Udtalelser, skjøndt han dog ikke benægter
Factum, men anseer sig for ren og sagesløs, da han vil have
kjøbt Stridens Gjenstand af Andre. Det endelige Udfald kjendes
ikke, men endnu i 1677 har Petersen travlt med i den krænkede
Uskyldigheds Indignation at bevidne sin Sags Retfærdighed, og

¹⁾ Rigsark., Geh. Regist.

²⁾ Rigsark., Reg. 82 E 3, Nr. 22.

1678 ^{18/28} Juni omtaler han sin Sag med den Slyngel af Tromp („ce meschant homme“), som endnu ikke sluttet.¹⁾

I 1676 havde han imidlertid gjennen Prinds Jørgen tilbudt Enkedronning Sophia Amalie sin Bistand til at faa Skandskriftets Forfatter bragt for Lyset²⁾; men nøjere Underretning om hans Bestræbelser faae vi først i Milans Breve fra det følgende Aar.³⁾ D. 24. Sept. fortæller Milan altsaa Enkedronningen, at Boghandlerens Foregivende af at have faaet Haandskriftet fra Ove Juel, sagtens ikke er rigtigt. Milan har da forhørt sig om Overbringerens Udseende og fik derved sin Opmærksomhed henledet paa Jacob de Popeliere, som var gift med Kjøbenhavns anseligste Gjæstgiverske, Mette Rode. Men han maa tilstaa, at Frands Müller, den forhen nævnte, under Griffenfeldts Fængsel, men inden Pjecen udkom, i flere Henseender udtalte sig overensstemmende med den. Det samme fortæller „den i sin Troskab mod Kongehuset uforlignelige Baron Jacob de Petersen“ om en Mademoiselle Jacoba Back, der omgaaes med Müllers Hus og beraaber sig paa et Brev fra Müllers Svoger, Finke. Men ogsaa Envoyé Meiercrone gav sig Mine af at vide Besked, skjøndt han ikke vilde fortælle Milan Noget, da denne foreholdt ham hans Pligt til at komme frem med, hvad han vidste.

Men er Milan end altsaa ikke istand til at løse den stillede Opgave, finder han dog Anledning til ved samme Lejlighed at præsentere Enkedronningen en endnu frygteligere Historie. Thi om alle sine Colleger i Legationen: Ambassadør Just Høg, Envoyé Meiercrone og Resident Müller, véd han at melde, at de vedligeholde den allervenskabeligste Omgang med den unge Leo Ulfeldt, der pønser paa at udfrie sin Moder af Fængselet.⁴⁾

Vistnok med altfor god Føje jamrer Milan derhos over sin yderlige Penge-Forlegenhed, hvorpaa det jo ikke kan have hjulpet stort, at Baron Petersen d. 3. Nov. giver ham Anvisning paa 300 Gylden. Men allerede forinden, nemlig d. 25. Okt. har Milan

¹⁾ De Navorscher XIV 225 f., 291, XVII 225—32. Rigsark.: Ulfeldt fasc. 41.

²⁾ Rigsark.: Danske Kongers Hist. Nr. 159 b.

³⁾ Rigsark.: Reg. 82 E 3 b.

⁴⁾ Rigsark., Reg 82 E 3 b., hvor ogsaa de følg. Breve fra Milan findes.

paany fundet Lejlighed til at advare om Ulfeldtske Planer. Til Amsterdam var nemlig Moderen ankommet til den førnævnte Carl Ahlefeld, som var faldet ved St. Omer, tillige med sin Datter, Anna Beate. De boede dér hos Svigersønnen, Frands Munk, og trods dennes Modstand arbejdes der nu paa en Forlovelse mellem hans nævnte unge Svigerinde og Leo Ulfeldt, der allerede har begjæret sin Brud. Efter Munks Sigende foregav Ulfeldt, at han havde gode Udsigter til at blive taget til Naade i Danmark, hvor han blandt mange andre Velyndere ogsaa havde Prindsessen af Tarent til at gaa i Forbøn for sig.

Om samme Ulfeldts store og stærke Støtte i Hjemmet talte ogsaa Munks Kone ifølge det næste Brev af 6. Nov. Med sin Moder i Fængslet vedligeholdte Ulfeldt fremdeles stadig Brevveksling og havde saaledes endog faaet hendes Tilladelse til det paatænkte Ægteskab. Opgaven vil nu altsaa, efter Milans Mening, være den, at opspore de Mellemlid, der befordre Brevene, og dertil har Munk lovet sin Bistand. Derfor har Milan raadet ham til at ansøge om at komme i den Danske Konges Tjeneste; thi naar Ansøgningen bliver afslaaet, vil det fjerne hans Omgivelsers Mistro. Af disse tillod sig nemlig en Dag Fru Ahlefeld og Ulfeldt ved hans eget Bord at ivre mod det Danske Kongehus, og da Munk ikke vilde taale sligt, haanede de ham som den, der kunde foretrække en dødelig Mand som Kongen for den udødelige Moder, Fædrelandet. Fru Ahlefeld forsikrer videre, at Ulfeldt for længe siden vilde have været taget til Naade, hvis ikke Enkedronningen havde været, der, i Anledning af nogle Juveler, aldrig kunde glemme sin Uvillie.

I sin næste Skrivelse af ²⁰/₁₁ oversender altsaa Milan den omtalte Ansøgning fra Munk, der melder hans og hans Hustrus dybe Bekymring i Anledning af, at Svigermoderen har bortgivet sin Datter til Forræderen Ulfeldts Søn, hvad der forhaabentlig ikke maa blive regnet Munk og Hustru til Last. Den foreliggende Afskrift af Ansøgningen er bekræftet af Hannibal Poulsen, men synes forøvrigt kun at udtale en Bøn om Kongens Naade og ikke om nogen speciel Ansættelse, der kunde bevilges eller afslaaes. Munk erklærer sig villig til at meddele Milan Alt,

hvad han selv erfarer, og hans Hustru anføres da ogsaa i Brevet som Hjemmel for, at det er Christian Lindenov, der ved det Danske Hof varetager Ulfeldts Interesser. Her tilføjer Milan, at Lindenov ogsaa under sit Ophold i Holland paa Rejsen til Spanien plejede flittig Omgang med Ulfeldt og aflagde Besøg hos hans Søster i Brügge, hvis Søn han tog med sig som Page.

I Sagen om Skandskriftet har Milan nu henvendt sig til Faderen ¹⁾ af den forhen nævnte Jacoba Back, der imidlertid er bleven gift med en Baron Edelstein, men vægrer sig ved at fortælle Noget. Om denne Edelstein meddeles der siden, at han er en fortrolig Ven af Ulfeldt, men forhen har været kjendt under Navnet Georg Herzog og som saadan har i tidligere Tid forfattet og udgivet et Skrift mod den Danske Konge. Charisius gjorde sig den Gang Umage for at faae fat paa ham, men han undslap. ²⁾

Det var altsaa fremdeles den Ulfeldtske Sag, hvori Milan mente at have de bedste Kort paa Haanden, og han forfulgte ufortrødent sit Spor. D. $\frac{4}{12}$ 1677 melder han paany, at Leo Ulfeldt er rejst til Nimwegen og maaske til Wien, og at Munk har under Venskabs Maske fulgt ham til Haag, da hans Ansøgning nu var bleven sendt ham tilbage fra Sekretær Schöll i Kjøbenhavn. Følgelig teer han sig nu som Ulfeldts bedste Ven og Client, men følger kun med for at passe paa ham og for om muligt at faa fat i hans Papirer. Han havde gjerne rejst med lige til Nimwegen, men kunde ikke, da han kun ejede en eneste Ducaton. I Haag havde han imidlertid faaet om ikke andet saa dog det at vide, at man fra Kjøbenhavn havde tilsendt Gesandterne, Høg og Meiercrone, Milans Angivelser imod dem.

¹⁾ Efter Jacob Petersens Anvisning siger Milan, at han har givet denne Back Løfte om eventuel Betaling af hans Tilgodehavende i Danmark. En Justus Back i Amsterdam fik dog allerede 1667 Godtgjørelse for 82 Kanoner, som vare tagne 1657 (Rigsark.. Rentek. Prot. 1 b. 81 f.).

²⁾ En v. Edelsteyn nævnes som Chursachs. Resident i Hamborg 1673 og 74 (Zeits. f. Hamb. Gesch. III 473). Det omtalte Skrift nævnes som G. H.: De jure nobilium in imperio, men kjendes ikke. 1663 fik Charisius Ordre til at efterspore og anholde Paskvillanten Hertzog (Rel. fra Charisius 1663 $\frac{19}{10}$, Rigsark.: Holland).

Er Grunden hertil den, at man nærer — en uberettiget — Tvivl til ham, Milan, eller at man ønsker at advare de Troløse, er han lige ilde faren ved at udsættes for Høgs og Meiercrones Had og Efterstræbelser. Men imidlertid har han under Skin af Interesse for Ulfeldt faaet Fru Munk til at aabne Munden. Efter hende havde ogsaa en tredie Søster, Fru von Oertzen i Kjøbenhavn,¹⁾ advaret mod Partiet med Ulfeldt og havde istedenfor givet Anvisning paa Ove Juels Søn, Christian, hvis Forlovelse med Gabels Datter var bleven hævet. Forresten havde Ulfeldt mange og formaaende Venner i Danmark, og naar man der saa gjennem Fingre med Kjeld Frises²⁾ Ophold der i Landet, syntes Strengheden med Ulfeldt hende ogsaa urimelig.

Men at Angivelserne virkeligt vare sendte til Haag, var sikkert nok, og Benedict Schøll underrettede selv Milan derom i Brev af ²⁴/₁₁, der forøvrigt udtaler varm Paaskjønnelse og lover Fortielse af Angiverens Navn. Men fra Haag stemplede Meiercrone d. ¹⁰/₂₀ Nov.³⁾ det Hele som sort Bagvadskelse. Ganske vist havde den unge Ulfeldt fulgt med Lindenov, da denne paa Rejsen til sin Post som Envoyé i Madrid, standsede i Haag for at faa Oplysninger om de Fordringer, han hist skulde gjøre gjældende; men kun som Lindenovs Ven var han bleven modtaget og ikke bortvist, skjøndt baade Høg og Meiercrone misbilligede hans Opførsel. Og da disse derefter samlede besøgte Amsterdam, boede de hos Frands Müller, i hvis Hus og til hvis Bord Ulfeldt som en gammel Bekjendt ogsaa kom. Først i Anledning af denne Sag har Meiercrone erfaret, at Dommen over Corfits Ulfeldt ogsaa rammer hans Afkom, og siden den Tid har man taget sine Forholdsregler. Her i Haag møder Ulfeldt ved den Spanske Gesandt de Lyras ugenlige Assembleer, hos Hr. d'Odyck og hos Andre af det Oraniske Parti, hvad

¹⁾ Christine (eller Christiane) Clausd. Ahlefeld var dengang gift (siden separeret) med Oberst Claus Clausen Oertz i Kjøbenhavn (Benzons Stamt. i Rigsark.).

²⁾ Der siges Kjeld Lykke, men der maa menes Corfits Ulfeldts Tjener Kjeld Friis.

³⁾ Rigsark.: Holland (Concept).

Meiercrone ikke kan forhindre, uden at man sender ham en Kgl. Ordre derom, og endda maaske vanskeligt i dette frie Land..

Da Turen kom til Meiercrone at bede Selskabet til sig, var Ulfeldt ikke med, skjøndt formaaende Herrer og betydende Damer mente, at der burde hellere være Tale om Medynk endt om Vrede. Ligeledes afslog Meiercrone Indbydelsen til et Selskab, hvor han kunde have truffet sammen med Ulfeldt. Ogsaa Fru Meiercrone har holdt sig ham paa Afstand i Selskabslivet, og da en fornem Dame udtalte, at det var Uret at lade En bøde for Faderens Forbrydelse, talte Fru Meiercrone sig saa varm, at det gav Anledning til et Brud.

Om Fru Ahlefeld kan der kun siges, at hun indlader sig saa vidt med Ulfeldt, at Meiercrone fandt Anledning til at advare, hvad hun fandt, var en uvedkommende Indblanding fra hans Side. Om der endog er Tale om Ægteskab, turde dog vel være tvivlsomt; men mistænkeligt er det rigtignok, dels at Fruen for en 14 Dage siden rejste hjem til Holsten, og dels at Ulfeldt lod udsprede, at han agtede sig til Wien, men skal være slaaet ind paa Vejen til Hamborg. Hans Bestræbelser for at opnaa en militær Ansættelse i Holland strandede paa Prindsens af Oraniens Modstand, til hvilken Meiercrone bidrog sit.

Uden imidlertid at kjende denne Modpartens Fremstilling blev det, efter Schølls gjentagne Opfordring, i den nærmeste Tid Milans (og Petersens) Hovedopgave at fremskaffe Beviser for deres Sigtelser. Vel mente Milan (Beretning af ¹⁸/₁₂ 1677), at man utilbørligt havde besværet dette Arbejde ved at meddele Angivelsernes Indhold til Høg og Meiercrone, som derved havde lært at tage sig iagt. Men han sørgede nu for at tilvejebringe notarielle Vidnesbyrd om de paaagjældende Begivenheder, hvorved der samles et halvt Dusin Attester ¹) af et tildels saare intetsigende Indhold, men beregnede paa at holde Liv i Baalet og lægge nyt Ved dertil. D. ²⁰/₁ 1678 maa saaledes Oberst Hannibal Poulsen bevidne, at han den foregaaende Dag har hørt Værten i „het oude (det gamle) Heeren Logement“ forklare, at han

¹) Rigsark.: Ulfeldt, Pakke 41.

sidste 19de August havde havt Besøg af Envoyéerne Lindenov og Meiercrone samt af Grev Ulfeldt, hvortil Karlen i Hotellet havde føjet, at Fru Høg havde købt sig et Stykke Baand til at fæste som „en Faveur“ ¹⁾ til Ulfeldts Kaarde. At man nogle Uger derefter fik en ny Bekræftelse, dog kun paa anden Haand, af dette mærkelige Faktum, vejede endnu ikke tilstrækkeligt, saa at Milan fremdeles fik et Vidnesbyrd om, at Hannibal Poulsen og Munk sammen med ham paa et tredie Sted havde hørt to Tjenestepiger eller noget lignende, Magtelt Goll og Helene Stocken var deres Navne, fortælle, at da de for nogen Tid siden var tilstede i Frands Müllers Forstue, saae de gjennem en halvtaaben Dør inde i det næste Værelses Spejl, at Ulfeldt og Fru Høg kyssedes. Det var jo kun svage „Beviser“, og Milan bestemte sig da efter Raadførsel med Petersen ²⁾ til at give Munk Penge til d. $21/1$ at beværte et lille Selskab, bestaaende af Edelstein o. A., paa et offentligt Sted. Mod Slutningen af Maaltidet fremviste Værten, Mester Jan, en Daase med Medailler paa, saaledes som Datiden i sin ejendommelige Interesse for slige Skuepenge holdt af at see. Han henledte særlig Opmærksomheden paa en enkelt af dem, der paa den ene Side fremviste en Mand, med Fingrene for Øjnene og paa den anden Side en hovedløs Kvinde, og spurgte, om Nogen vidste Forklaring derpaa. „Jovel“, svarede Edelstein, „Medaillen blev præget af Kong Frederik III af Danmark, hvis Dronning er en ond Kvinde, der har ødelagt mange adelige Huse. Altsaa forærede Kongen hende Medaillen for at minde hende om, at Alt ved hende var ham til Behag undtagen Hovedet og dets Paafund, hvorefter han kastede Stemplet i Graven ved Slottet og kun uddelte nogle enkelte Stykker.“ Munk spurgte da, saa troskyldigt, om denne Historie angik den nuværende Konge, men fik til Svar, at denne ikke har saa stor Forstand, hvorimod hans Forgænger var en begavet Person („een subtil verstant“).

¹⁾ Faveur betyder en Roset, Sløjfe ell. dsl., som en Dame giver sin Herre for at bæres paa iøjnefaldende Maade (cf. Brem. niedersächs. Wörterb. I, 360 f.).

²⁾ Brev fra Milan af 1678 $4/2$. Rigsark., Reg. 82 E 3 b.

At Enkedronningens selvbeskikkede Ridder, den brovtende Pralhals, Baron Jacob de Petersen, samtidigt anstrænger sig for at yppe Strid med den anden Baron, Hr. Edelstein, og Frue, bevidnes i et Par andre Attester, der ogsaa vise, at endog han indlod sig paa at spendere et Traktement paa Edelstein. Men han naaede ikke sit Maal, saa at Materialet ikke fik den ønskede Fuldstændighed.

Da nu tillige Kampen for et Levebrød driver Munk fra Vennekredsen ud paa nye Eventyr, skal hans Afrejse benyttes til at tilvejebringe en samlet Fremstilling af de formentlige Opdagelser. Milan opsætter i den Anledning en udførlig Erklæring til hans Underskrift, dateret d. 14. Febr. 1678, hvori der punktvis paastaaes, at Høg og Meiercrone med Fruer under deres Besøg i Amsterdam hos Frands Müller altid have ongaaedes med Ulfeldt paa den venskabeligste Maade, hvad ligeledes Lindenov gjorde under sit Besøg, at Meiercrone havde fortalt Munk, at han fra Sekretær Reinhold Meier vidste, hvilke Bagateller Milan fortalte om ham, men at den Slags Angivere for ham kunde gaa Fanden i Vold, at Fru Høg havde kysset Ulfeldt og saa videre.¹⁾

Man manglede nu kun Munks Underskrift for at opnaa en, idetmindste tilsyneladende, tilfredsstillende Afslutning paa sine Anstrængelser, men man strandede her paa en uventet Hindring. Munk agtede sig nemlig — efter Sigende — til Curland for at prøve sin Lykke og vilde lægge Vejen over Danmark. Inden sin Afrejse skulde han efter Aftale besørge Underskriften, men istedenfor gjorde han Vanskeligheder med at bekræfte Fortællingen om Fru Høgs Kys, paastod dernæst at have tabt Papiret og kunde tilsidst endnu Dagen før sin Afrejse ikke finde Tid til at underskrive paa Grund af overvældende Travlhed. Naar han kom til Hamborg skulde han indhente det Forsømte²⁾, men gjorde det aldrig.

Det kan vistnok ikke vække Forundring, at sé en Mand

¹⁾ Rigsark., Ulfeldt 41.

²⁾ Vidnesbyrd af Hann. Poulsen, dat. Hamborg 1679 ¹⁴/₄ (Rigsark.: Ulfeldt, fasc. 41). Skriv. fra Milan til Enkedr. af 1678 ¹⁰/₄ i den førnævnte Samling.

paa henved de 60 Aar, som Munk da maa have været, trække sig tilbage fra en Sag, om hvis Sandfærdighed hans Betænkeligheder vise, at han har faaet Tvivl, men Forklaringen turde dog ogsaa være en anden.

Under sin Jagt i Holland efter „Beviser“ havde nemlig Milan stadigt havt Øjet aabent ogsaa for andre Udveje. I Brev af 1678 $\frac{4}{2}$ fra Utrecht, hvor han da var i Besøg hos Baron Petersen, anbefalede han saaledes i Anledning af, at Edelstein efter hans Mening ønskede gjennem Ove Juel at komme i Dansk Stats-tjeneste, at man skulde lokke denne Edelstein ind i Landet for at sætte ham fast. Men mest fængsledes hans Interesse af de Breve, som efter Fru Munks Sigende veksledes mellem Ulfeldt, Moderen og den øvrige Cabale.¹⁾ Man troede nu at vide (Beretninger af $\frac{4}{2}$ og $\frac{12}{2}$), at Brevene fra Lindenov og de Andre sendtes til Manuel Texeira i Hamborg og til Firmaerne J. & G. de Feiga og Mathieu l'Estevanon, begge i Amsterdam: Naar man altsaa stoppede saadanne Breve og igjen forseglede dem med et eftergjort Signet, hvad der siges at være en let Sag at udføre, vil man muligvis ogsaa kunne faa fat i Svarene, hvilket vil være saa meget heldigere, som Brevene vides at være stillede saaledes paa Skruer, at de maaske kunde undgaae Mistanke.

Overensstemmende med denne Tankegang erhverver Milan sig Munks Tilladelse til paa Posthuset at maatte afhente Brevene til dennes Hus.²⁾ Han faar derved Fingre i nogle temmelig uskyldige Skrivelser fra den Ahlefeldske Slægt³⁾ og beholder dem, idet han afspidser Munk med, at der ikke var indløbet nogen. Selv glædede han sig jo vistnok over Byttet, skjøndt i Virkeligheden kun et enkelt Brev fra Tjenestepigen eller Hus-jouffruen, Catharine Oldermes, omtaler Hr. Greven (Ulfeldt) og hans Godhed imod hende. De to Breve fra Anna Beate Ahle-

¹⁾ Af denne navngives foruden Lindenov i Skriv. af 1677 $\frac{18}{12}$ Sekretær Tauson, hvilket maa være den Klavs Tausan, som forekommer i Meddelelser fra Geh. Arkivet 1886—89, S. 238.

²⁾ Beretning til Schøll af 1677 $\frac{18}{12}$. Rigsark.: Reg. 82 E 3 b.

³⁾ Rigsark., Ulfeldt 41.

feld, selve den unge Brud, kunne i al deres Ubetydelighed ikke have havt væsenlig Interesse for Milan, om vi end til en vis Grad maa sige ham Tak for saaledes at kunne gjøre Bekjendtskab med en ung, elskværdig Piges naive Bekjendelse af sin pinlige Stilling i Hjemmet. Dér færdes hun nu igjen, saa underligt fremmed, og har glemt at passe Kjøkken og Kjælder, saa at de Andre maae besørge Ens Skyldighed. Det vanker med Smil og Øjne, saa at man ønsker sig langt borte for at undgaa at maatte høre saa meget. Dog være Alt med Taalmodighed stillet i Guds Faderhaand, og „den kjære Fru Søster“ (o: den tilskrevne Fru Eleonora Christine Munk) anmodes om sin kraftig kjendte Forbøn. Søster Christin (den fornævnte Fru Christine eller Christiane Oertz i Kjøbenhavn) ventes med Spænding her til Nordsee, da man saa vil faa at høre, hvad hun har at sige. Dette Brev er dateret d. $25/_{11}$ 1677 fra Kl. Nordsee; men det følgende af d. $17/_{12}$ vidner endnu mere om den Nyforlovedes usikre Stade mellem Smil og Graad, mellem Haab og Frygt, saa at det endog tildels har maattet skrives i Ciffre for at betro den „allerkjæreste Fru Søster,“ hvor pinligt man vaander sig under de onde Menneskers giftige Tunge. Søster Christiane ventes fremdeles med Længsel og med Frygt, saa Gud maa vide, hvorledes det Alt skal ende.¹⁾

Af større Betydning for Milan turde dog et Brev af 1678 $16/_{1}$ have været fra den unge Dames Moder, Anna Hedewig von Ahlfeld, ligeledes til Fru Munk. Brevskriversken har nemlig ikke faaet Svar den ene Gang efter den anden og skjønner nu, at der maa være nogle Lømler, som af en eller anden Grund opsnappe Brevene, hvilke nu nok skulde blive besørgede gennem Kjøbmænd i Hamborg og Amsterdam. Hun undres over, hvem det kan være, som befatter sig med saadanne „leichtfertigen Schälmsücken“; men efter det Kjendskab til Sagen, som vi saae,

¹⁾ Anna Beate v. Ahlfeld blev siden gift med Baron Carl v. Friesen fra Sachsen (Benzons Stamt. i Rigsark.). Leo Ulfeldt ægtede 1697, da han var 46 Aar gl. og for længe siden havde faaet Foden ind paa den Løbebane, der hævdede ham og hans Søn til Kejserrigets højeste Poster, Comtesse Anna Marie v. Sinzendorff (Wurtzbach: Biogr. Lexicon d. Kaiserthums Oesterreich XLVIII, 296).

at bl. A. Meiercrone havde, kan det ikke have faldet vanskeligt at faae denne Uvished hævet, navnlig da ogsaa Andre havde lært at vogte sig for Brevbesørgelsen gennem Milan.¹⁾ Endnu sad imidlertid denne samme Frue paa sine Gaarde som en saa bemidlet Enke, at den Del af Arven efter hende og hendes Mand, der endelig tilfaldt blot hendes Sønnesøn, Jørgen Ahlefeld²⁾, beløb sig til 36000 Rdl. Om det nu end stiller sig tvivlsomt, hvorvidt hendes tidtomtalte „Datter“, Eleonore Christine Munk, har været noget legitimt Barn af Feltmarskal Claus Ahlefeld, eftersom hun dels ikke forekommer paa den Ahlefeldske Stamtavle³⁾, og dels ved sin Forbindelse med den halvgamle, fattige og ukjendte Officer synes at have nedladt sig dybere, end det formodentligt skikkede sig for Claus Ahlefelds ægte Datter, — saa var dog Forholdet til Feltmarskalens Efterladte for fortroligt og kjærligt, til at ikke Munk hos „Svigermoderen“ kunde vente sig Støtte i sine økonomiske Elendigheder. Et Par Prøver af disse har allerede den foregaaende Fremstilling lagt for Dagen, og det sidste af de før nævnte Breve fra Anna Beate Ahlefeld sigter formentligt sammesteds hen ved nogle deltagende og trøstende Forhaabninger om, at Søsteren maa faae Orden paa sine Sager.

¹⁾ Milans Breve til Schöll af 1677 ¹⁸/₁₂, Rigsark., Reg. 82 E 3 b. Biermann var den eneste, der vedblev at sende Brevene til Milan.

²⁾ Han var (eft. Benzon) en Søn af Josias A., der blev dræbt i en Duet ved Paris, før Bryllupet fuldhyrdedes med hans Søkendebarn, Magd. Hedevig, D. af Generalmajor Didrik Ahlefeld. Bruden gjorde alligevel Fordring paa at være ret Adelskone, og paa at den Lille, hun fødte, skulde være Ægtebarn. Sagen kom for Retten, og hun døde 1692 inden Afgjørelsen, men forpligtede sine Efterladte til at opsætte Begravelsen, indtil hun kunde jordfæstes som Adelskone. I 13 Aar maatte hun som Lig staa oven Jorde, indtil Sønnen 1705 vandt de 36000 Rdl., som Proces-Omkostningerne reducerede til 6000.

³⁾ Benzons Stam. i Rigsark. Dette er forøvrigt saa meget mindre at regne for et Bevis, som samme Stam. heller ikke kjender Datteren af Claus Ahlefeld med hans første Hustru, Elisabeth Sophie Gyldenløve (* 1648), ved Navn Christine Sophie Amalie A., der som Barn arvede Ulriksholm efter sin Morbroder, Ulr. Chr. Gyldenløve (Rigsark., Topog. Saml. p. Papir, Trellerup, 1660 ¹⁹/₁₀). Men mere betænkeligt er det, at det omhandlede Ægtepars formentlig eneste Barn, Beate Hedevig Munk, skal være bleven gift 1681 (Krogh: Dansk Adelskalender Stamt. til S. 386), hvad der næppe tilsteder et senere Aarstal for Moderens Fødsel end o. 1645, altsaa forud for Claus Ahlefelds første Bryllup (1648).

Naar nu altsaa Munk paa sin Rejse fra Hamborg til Kjøbenhavn næppe kunde undgaae at passere Klein Nordsee, gik det vanskeligt an at fremtræde i nogen mistænkelig Belysning for den strænge Dame, der havde saa stor en Magt. Nogen Oplysning derom forefindes dog ikke i de benyttede Kilder; men at han under sit paafølgende Ophold i Kjøbenhavn har været ansét for at raade over dog idetmindste nogen Capital, synes antydet derved, at han der udsteder en Veksel, dat. fra Prindsessernes Gaard (∴ tildels de nuværende Gartner-Bygninger ved Indgangen til Frederiksbergs Have). Det er selve Milan, paa hvem Vekslen er udstedt, da de gamle Forbundsfæller atter mødtes i Kjøbenhavn; men at Vekslen viste sig som et mindre værdifuldt Stykke Papir, tyder rigtignok ikke paa nogen større Velstand hos nogen af d'Hr. Munk & Milan ¹⁾). Den Første opnaaede vel i Oktober 1679 en lille Naadegave paa 50 Rdl. af Kongens Gavnildhed, ²⁾ men fandt det raadeligst derefter hemmeligt at undvige. En bedrøvet Creditrice, Kjøkkenskriver Johan Ernst's Enke, gjorde i det følgende Aar baade Regeringen herhjemme og Magistraten i Lübeck vistnok spildt Ulejlighed med igjen at faa Fingre i sine 200 Rdl. ³⁾

Og heller ikke med Milan stod det sig bedre til. I al den Tid, vi har kjendt ham, har de ulyksalige Penge været et stadigt Omkvæd i hans Skrivelser. Mod Slutningen af hans Ophold i Holland, det vil sige i Aarene 1676—78, synes Forlegenhederne dog stadigt stigende, indtil de slaae sammen over ham og drive ham tilbage til Danmark. Tegnene derpaa ere ikke saa meget hans stadige Klager, ja end ikke hans Erklæring af $\frac{7}{12}$ 1677 til Storkansler Fred. Ahlefeld om ikke længere at kunne indløse Brevene fra Postvæsenet, da Alt lige til Kaarden var pantsat. ⁴⁾ Men afgjørende er det, at Hofmarskal m. m. Joh. Chrph. Kørbitz.

¹⁾ Kjøbenhavns Notariats Protoc. 1678—79 under $\frac{9}{1}$ 1679 (Rigsark.). Den uheldige Indehaver, der maatte gjøre Notaren Ulejlighed, var Etatsraad Jørgen Elers.

²⁾ Rigsark.: Chr. Vs Udgifts og Indtægts Bog 1678—79 (Citatet skyldes Hr. Arkiv-Sekretær Thiset).

³⁾ Rigsark.: Reg. 82 E 41, Nr. 188.

⁴⁾ Rigsark.: Reg. 82 E 3 b.

1677 ²⁹/₁₁ tilskriver ham ¹⁾, hvorledes man med Forbavselse har erfaret, at han ikke har villet udbetale Marcus Gjøe, dengang Envoyé i England, 800 Rdl., som han havde paataget sig at indkassere for ham i Bergen, forinden han selv havde faaet sin Betaling af Enkedronningen og sin øvrige Løn. Det er en Sag, han maa see til at faa ordnet, da hverken en Kommissionær er berettiget til at tilbageholde betroede Midler, eller han selv har den ringeste uklarerede Fordring paa Enkedronningen. At han maa staa i Forskud for den Danske Krone, beklages særdeles; men Brevskriveren og Storkansleren gjøre deres Bedste for at hjælpe ham.

Milans egne Bestræbelser rettedes ligeledes paa ved personlig Nærværelse i Kjøbenhavn at virke for sin Sag, og han begjærede derfor en Rejsetilladelse og en Sunn paa Afdrag. Begge Dele tilstodes ²⁾ og i Begyndelsen af Juli 1678 staaer han rede til Afrejsen.

I den Anledning maa Baron Jacob Petersen udfærdige en Anbefaling for ham til Enkedronningen d. ³/₇. Brevet ³⁾ har sin selvstændige Interesse ved sin Tone af ærbødig Tjener-Underdanighed, der vidner om, at Brevskriveren kun uvant fører Pennen overfor den høje Tilskrevne: Af Milans Rapporter vil man vide, hvorledes Petersen ikke har givet sig sine Misstemninger i Vold („keine Passiones geübet“), men alene trofast og pligt-skyldigst har tjent det kongelige Arvehus, hvorfor han ogsaa haaber at maatte smage („empfinden“) den høje Kgl. Naade. Kongen vilde vistnok gjøre vel i at benytte Milan navnlig i Skatkammeret eller i Commerce-Collegiet, hvortil hans Iver for Kongehuset gjør ham værdig og hans Evner gjøre ham skikket. Gjennem ham vil der kunne opnaaes Forandringer til det Bedre, da han er kjendt med disse Handelsmænds og Pengemænds Kneb, saa at han ikke af dem lader sig narre.

¹⁾ Ib.

²⁾ Breve af 1678 ⁷/₈, ¹²/₄ og ¹⁶/₄ til Ahlefeldt og Biermann, i Rigsark. (Reg. 82 E 3 b og D. Diplom. Breve: Ehrenschild 6 ⁵²) samt til Enkedronn. og Gyldenløve (D. Dipl. Breve).

³⁾ Rigsark., Ulfeldt 41.

Endnu i samme Maaned maa Milan have naaet Kjøbenhavn, hvor han i de følgende Aar efterlader sig adskillige Spor fra sin Vandring paa Supplikantens tornestrøede, men interesseløse Bane. Hans hensynsløse Iver i den nu afsluttede Spion-Virksomhed og hans uomtvistelige Pengekrav gjorde ham til en Mand, hvem man var nødt til at høre paa, hvor besværlig han end ellers kunde være.

Han fremlagde altsaa sin Fordring paa over 38000 Rdl., som der under de daværende Krigsforhold visselig kun var ringe Udsigt til at faa betalt. Man skal da have givet ham Udsigt til et anseligt Embede; men Løftet blev ikke indfriet. I en Ansøgning til Kongen (Avg.—Sept. 1678) ¹⁾ fortæller han dette og beder om et Afdrag paa 4—5000 Rdl., idet han da skal være betænkt paa nyttige Forslag, som han vil være villig til at sætte i Værk mod Afslag i sit Tilgodehavende. Til en Begyndelse vil han saaledes eftergive 9000 Rdl. mod i Glückstadt at udmønte 300,000 Rdl. i hele og halve Sletdalere, hvorpaa der er Mangel. Ansøgningen gjentages ²⁾ med Løfte om, at han selv vil skaffe Metallet til Veje, og den bevilges d. $\frac{9}{10}$. ³⁾ Men at der dog ikke blev noget af Udmøntningen, sés deraf, at de sidst prægede Mønter fra Glückstadt skrive sig fra 1667 ⁴⁾. Man har aabenbart havt Vanskeligheder med at faa det gamle Møntværksted sat i Gang igjen, saa at man forlangte Virksomheden forlagt til Kjøbenhavn, hvad Milan ikke vilde gaa ind paa, da Metallet dér vilde blive ham for dyrt. Der tilstodes ham da til Erstatning 4 pCt. af en Udmøntning paa 150,000 Rdl., som besørgeades gennem Commissarius Johan Schwertfeger. De 6000 Rdl. udbetales ham efterhaanden, men formaae ikke i Længden at udfylde Behovet for en Mand med Kone og 13 Børn ⁵⁾. Disse boede hos ham i Kjøbenhavn, medens han selv idetmindste en Tid i 1679 havde Ophold i Glückstadt. ⁶⁾ Hans Bestræbelser

¹⁾ Rigsark.: Reg. 82 E 3 b.

²⁾ Ib., Reg. 82 E 3, Nr. 28.

³⁾ Ib., Sjæll. Tegn. f. 72 v.

⁴⁾ Lucht: Glückstadt, S. 33 f.

⁵⁾ Formodentlig baade Børn og Stifbørn.

⁶⁾ Rigsark., D Diplom. Breve, Lente 12³ f.

gaae nu ud paa at opnaae et civilt Embede, og en Hindring derfor fjerner han, da han 1682 $\frac{18}{1}$ erhverver sig en Attest fra Præsten Math. Biester ved Catharine-Kirken i Hamborg paa, at „Hs. Excellence Gabriel Milan“ ofte havde talt med Præsten om Forskjellighederne mellem den catholske og den protestantiske Lære og derved var kommet til Overbevisning om Rigtigheden af den Augsburske Confession, hvorefter han har modtaget den hellige Nadvere ¹⁾).

Men medens han alligevel spilder sine Anstrængelser bl. a. paa at blive Landcommissær i Fyen, trykkes Fæmilien af den yderste Nød. Allerede 1680 gjøre Creditorerne Indførsel hos ham ²⁾, 1682 pantsætter hans Kone Sølvtoj og gamle Mønter til Mette Christiansdatter i Kjøbenhavn, ³⁾ og s. Aar d. $\frac{3}{5}$ forsikrer han en unævnt Excellence om, at han i 2 Dage ikke har haft Brød i Huset og at Selvmord er den eneste Udvej, han øjner. ⁴⁾ Med sine Ansøgninger søger han at ryste Himmel og Jord, hans Vrede vender sig mod Rentemester Peter Brandt, „der lover saa godt og holder saa slet,“ medens draabevisse Afdrag klare hans Husleje og holde Undergangen fra Døren ⁵⁾. Da endelig (engang i 1684) paakalder han for sidste Gang Kongens Naade og erklærer sig rede til at gaae til Vestindien, saaledes som Kongen og hans Raad have vedtaget, og skal der, trods sine 53 Aar, godt og pligtro udfylde sin Plads ⁶⁾, —

hvorefter han d. 26. April 1684 beskikkes til

Dansk Gouvernør paa St. Thomas.

¹⁾ Rigsark., Reg. 82 E 3 b., Nr. 30. At den Jødisk-fødte med saa tilsyneladende Lethed finder sig til Rette i religiøse Spørgsmaal, kan saa meget mindre undre, som Samtiden var Vidne til langt mere graverende Overgange.

²⁾ Rigsark., Reg. 82 E 3, Nr. 29.

³⁾ Ib., Afregn. G 15.

⁴⁾ Ib., D. Diplom. Breve.

⁵⁾ Jb., Afregn. G 15, Ausl. Reg. 1682, I. 310. Zahlkasse Regnskab 1683, S. 150, Nr. 883. Reg. 82 E 3, Nr. 26 f.

⁶⁾ Ib., Afregn. G 15.